

Overtredingen van de Flora- en faunawet in Drenthe

R. Dillerop, J.A. Schipperijn & D.G de Vries

Sinds jaar en dag worden er in Drenthe ernstige overtredingen van de groene wetgeving vastgesteld. Dat varieert van het op allerlei manieren vervolgen van roofwild, tot het uitzetten van Fazanten en het illegaal ‘lichtbakken’ ter verdelging van Vossen. Vermoedelijk gebeurt dit vooral om het jachtwild te beschermen tegen predatoren. De overtredingen vinden het hele jaar door plaats, echter met een zwaartepunt rondom het jachtseizoen en in het voorjaar. Daders zijn er tot 2009 slechts sporadisch opgespoord. Reden voor het Regionale Milieu Team (RMT) van de Regiopolitie Drenthe om eind 2009 met een nieuwe aanpak bij de opsporing van deze overtredingen te komen. Werden tot dan overtredingen hapsnap onderzocht, vanaf december 2009 besloot de leiding van het RMT om de zich voordoende zaken meer recherchematig aan te pakken. Dat gaf behalve de nodige bureaucratie ook de mogelijkheid van het inzetten van speciale opsporingsmiddelen (BOB middelen).

Deze nieuwe aanpak heeft geleid tot een drietal grote onderzoeken, te weten de onderzoeken ‘Pestvogel’ in 2009/2010, ‘Bergmees’ in 2011 en ‘Legkip’ in 2012.

De verdachten in de zaken Pestvogel en Bergmees zijn inmiddels veroordeeld; de zaak Legkip is op dit moment nog onder de rechter.

Het onderzoek ‘Pestvogel’

In december 2009 komt bij het RMT Drenthe informatie binnen via ‘meld misdaad anoniem’ (MMA) en de centrale inlichtingen eenheid (CIE) van de politie, met de strekking dat twee jagers (B. en v.d. M.) uit de omgeving van Emmen zouden werken met aldicarb bij de bestrijding van roofwild. Aldicarb is een verboden landbouwbestrijdingsmiddel dat zeer effectief is voor het vergiften van roofdieren. Inname van dit gif leidt binnen enkele minuten tot een pijnlijke dood. In 2009 wordt in het jachtveld van de heren bij Zuidbarge ook daadwerkelijk aldicarb aangetroffen. Een hond van een politiecollega wordt ermee vergiftigd en er worden op een kuilbult tientallen boterhammen aangetroffen besmeerd met boter en ‘belegd’ met aldicarb. Bewijs tegen de vermoedelijke daders kan niet rond worden gemaakt.

Op 25 februari 2010 overhandigt een bijzondere opsporingsambtenaar van Natuurmonumenten twee dode Houtduiven aan het RMT. De vogels zijn gevonden op het Landgoed Hiemstra State in Hooghalen. Vlak daarvoor zijn op en nabij dat Landgoed ook twee honden ziek geworden na het eten van duif. Een hond gaat dood, de andere wordt op het nippertje door een dierenarts gered. Het Centraal Veterinair Instituut (CVI) in Lelystad stelt vast dat de duiven zijn geschoten en daarna bewerkt met aldicarb. Met die wetenschap wordt er ook anders naar de beide zieke honden gekeken. Ze blijken te zijn vergiftigd.

De betrokken dierenarts wordt gehoord over zijn bevindingen en de eigenaren van de honden doen vervolgens aangifte van vernieling.

Begin april 2010 houden de plaatselijke jagers een reewildtelling op en in de omgeving van de Hiemstra State. Twee tellers zien op het terrein van een boomkwekerij enkele dode duiven liggen. Een van hen waarschuwt de Provincie Drenthe. Daarop stelt een van de provinciale milieuhandhavers een nader onderzoek in en vindt meerdere dode Kraaien, Kauwen en Roeken die begraven zijn in enkele loederputjes. De vogels worden veiliggesteld en later door het CVI onderzocht. De vogels blijken geschoten en bewerkt met zowel aldicarb als carbofuran (beide verboden landbouwbestrijdingsmiddelen). In het gebied wordt de jacht uitgeoefend door een drietal jagers. Twee van hen kwamen eerder in beeld als mogelijke dader in Zuidbargе.

De leiding van het RMT besluit tot een grondig onderzoek. Samen met personeel van Natuurmonumenten en de provinciale Drentse handhavers zal het gebied worden afgepost. Het RMT krijgt 14 dagen de tijd om het bewijs tegen de verdachten, de gebroeders D. en de al genoemde jagers B. en v.d. M. rond te breien. Op maandag 19 april 2010 levert het posten resultaat op. Die middag worden jager P.D. en diens broer (J.D.) aangehouden als ze in het veld een vangkooi opstellen. Even later volgt de aanhouding van de jager v.d. M. die in het veld komt met een geweer geladen met loodhagel. Alle verdachten worden na een eerste verhoor in verzekering gesteld. Het gehele jachtveld wordt vervolgens minutieus uitgekamd. Men vindt allerlei uitgelegd aas (kippen, Kauwen, Roeken, Houtduiven en Holenduiven) en diverse vangkooien en een fazantenuitzetkooi. Onderzoek door het CVI leert later dat de vogels geschoten zijn en bewerkt met aldicarb en carbofuran.

Bij alle drie verdachten wordt thuis een onderzoek ingesteld. Dat levert verrassende resultaten op. Bij J.D. (geen jachtaktehouder, maar wel eigenaar van de boomkwekerij waar alle zaken zich afspelen) worden aangetroffen: 5 kilo carbofuran, 26 andere verboden gewasbeschermingsmiddelen en 83 hagelpatronen. Bij de jachtaktehouder v.d. M. vindt men 8000 stuks munitie en een geladen 22 kalibergeweer buiten de kluis, een verpakking Bayer Morkit (bestrijdingsmiddel voor kraaiachtigen), een pot aldicarb en 1 dode Wezel en een dito Houtsnip. Bij de jachtaktehouder P.D. treft men buiten de kluis 310 geweerpatronen aan.

Het verhoor van de drie verdachten verloopt bijzonder moeizaam. Ze ontkennen in eerste instantie alles. J.D. geeft uiteindelijk toe dat hij vangkooien in het veld heeft gezet. Van vergif weet hij niets. De verdachte v.d. M. vertelt pas in het 11e en 12e verhoor dat hij samen met zijn medeverdachte P.D. vergiftigde dieren heeft uitgelegd. Hij verklaart ook te weten van het uitzetten van Fazanten in het veld. Het vergif heeft hij gekregen van de eerder genoemde jager B. Zijn medejager P.D. is iets sneller met bekennen; reeds in diens 4e verhoor geeft hij toe te weten van allerlei clandestiene handelingen, van het uitzetten van Fazanten tot het plaatsen van vallen en het toestaan dat zijn medejager v.d. M. vergiftigd aas uitlegt.

Eind 2010 dient de zaak tegen de twee hoofdverdachten P.D. en v.d.M. voor de politierechter in Assen. Hen wordt onder andere ten laste gelegd:

- het voorhanden hebben van loodhagel in het veld;
- het gebruik van diverse vangmiddelen en het daarmee vangen van dieren;
- het voorhanden hebben en gebruik van vergif in het veld.

De Officier van Justitie eist 240 uur dienstverlening en 5 respectievelijk 4 maanden voorwaardelijk gevangenisstraf tegen v.d. M. en P.D. De rechter vonnist overeenkomstig de eis. De civiele schadevorderingen van twee hondeneigenaren worden toegewezen. Natuurlijk zijn ook de jachtaktes van beide verdachten ingetrokken.

Voor het RMT Drenthe is deze zaak succesvol afgesloten. Men trekt echter lering uit deze zaak. Er is door het RMT en de genoemde handhavingspartners veel tijd en energie in de zaak gestoken. Maar omdat er weer achteraf werd geacteerd op basis van een incident was men afhankelijk van ad hoc handelen waardoor inzet van BOB middelen praktisch niet mogelijk bleek en er moest worden teruggegrepen op het tijdrovende en moeilijke postwerk. Besloten werd om in het daaropvolgende jaar een iets andere tactiek toe te passen.

Op plaatsen waar roofvogelvervolging plaatsvindt, zijn Buizerds het vaakst de pineut (Tekening: Jan Brinkgreve). Sowieso de meest talrijke roofvogel van Nederland, voorkomend in alle typen habitat. De soort aast met graagte op dode beesten en is daarmee gevoelig voor uitgelegd vergiftigd aas. Het zijn geen snelle vliegers en ook leven ze niet verborgen. Dat maakt ze ook nog eens tot de ideale schietschijf voor wie kwaad wil en een geweer heeft.

Het onderzoek ‘Bergmees’

In het voorjaar van 2011 is gestart met het letterlijk in kaart brengen van incidenten op het gebied van de groene wetgeving die de afgelopen vier jaar in Drenthe hebben gespeeld. Het bleek te gaan om in totaal 46 verschillende zaken variërend van het vergiftigen van roofdieren en het vangen van dieren met vallen en vangpijpen, tot het illegaal ‘lichtbakken’ en het uitzetten van Fazanten. Vervolgens is het RMT in contact getreden met enkele grote terreineigenaren: Het Drentse Landschap, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.

Leden van het RMT hebben vervolgens samen met een tiental Buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA’s) van deze terreineigenaren een onderzoek ingesteld in 13 uitgeselecteerde terreinen. Daarbij werd gelet op het voorkomen van vanginstallaties, uitzetkooien voor Fazanten en het aantreffen van dode dieren en andere verdachte zaken. De gegevens die dit intensieve veldwerk heeft opgeleverd zijn nader bestudeerd. Besloten werd om een onderzoek op te starten gericht op de jachtvelden van twee voormalige BOA’s, de heren B. en S. De jachtvelden van B., bestuursrechtelijk handhaver bij een Waterschap, liggen in de omgeving van Gasteren en Anderen. S. heeft jachtvelden rond Norg en in de omgeving van Rolde. S. is bovendien terreinbeheerder van het militaire oefenterrein Het Witterveld bij Assen. B. en S. zijn, zoals gezegd, beiden ex-BOA. Ze gaan ook regelmatig samen ‘lichtbakken’ Uit de telefoontap zal later blijken dat ze intensief telefonisch contact hebben. Er wordt een onderzoeksgroep geformeerd bestaande uit leden van de RMT’s van Groningen, Friesland en Drenthe, de Koninklijke Marechaussee en een tiental BOA’s van terreinbeherende instanties. Van Justitie wordt toestemming verkregen voor de inzet van BOB middelen: het plaatsen van een baken onder de militaire dienstauto van S. en het plaatsen van een telefoontap op B. Tevens wordt er bij een vangpijp van B. bij Gasteren een camera geplaatst.

Het gedane voorwerk, waardoor een zeer goede terreinkennis is verkregen, en de ingezette BOB middelen leveren het gewenste resultaat. Er blijkt telefonisch contact te zijn tussen S. en een in het onderzoek ‘Pestvogel’ bekend geworden kweker van Fazanten. Verder worden zowel de militaire dienstauto van S. als diens eigen terreinwagen een aantal malen gezien bij een boomkwekerij onder Eldersloo. Mede op basis van gegevens van de telefoontap is bekend dat er daar op 21 oktober 2011 gejaagd zal worden op Fazanten. Het RMT besluit de avond ervoor en de ochtend van de jachtdag bij de kwekerij te posten. De avond ervoor gebeurt er niets. Op de ochtend van de jachtdag is er direct resultaat. Tussen 6.20 en 7.00 uur ziet en hoort de postploeg dat S. in en rond de kwekerij Fazanten uitzet. S. wordt kort daarop aangehouden en ingesloten in Assen. De jachtdag wordt vervolgens telefonisch afgeblazen; dat levert enige hilariteit op bij de uitluisteraars van de telefoontap.

Direct na de aanhouding is een onderzoek ingesteld bij de woning van S. in Norg en in zijn werkplaats op de schietbaan in Witten bij Assen. Bij de woning van S. zijn

24 levende Fazanten aangetroffen, merendeels hanen en allemaal voorzien van de verplichte vaste voetring. In de werkplaats van S. op het schietterrein in Witten worden verboden munitie, een geluiddemper en los kruut aangetroffen. S. bekent in het verhoor het uitzetten van Fazanten en het slordig omgaan met munitie. Verder geeft hij toe vangpijpen te hebben gebruikt, maar hij ontkent ten stelligste met gif te hebben gewerkt. Dat is ook niet aangetoond.

De verdachte B. heeft zijn jachtterrein vooral in de omgeving van zijn woonplaats. Met name in de omgeving van het Pinetum van Anloo zijn sinds 2006 incidenten bekend. Het gaat dan om vangpijpen en vangkisten die worden beaasd. In een aantal gevallen blijkt dit aas te zijn bewerkt met vergif. Ook worden er vergiftigde roofdieren gevonden. De aandacht van het onderzoeksteam wordt vanaf het voorjaar van 2011 gericht op een betonnen duiker in de omgeving van het Pinetum. Er wordt bij de duiker een camera geplaatst. Bij het uitlezen van de camerabeelden blijkt dat B. de duiker beaast met een witte kip. Op 18 mei legt hij weer iets in de duiker. Direct daarna wordt de camera gewisseld en men ontdekt dat er 12 kraaiachtigen in de duiker liggen. Onderzoek van het CVI leert dat de dieren zijn bewerkt met parathion.

In overleg met de zaakofficier wordt besloten nog niet tegen B. op te treden om de andere verdachte in de zaak 'Bergmees' niet te alarmeren. De camera wordt in verband met andere activiteiten begin juli weggehaald, maar de duiker wordt regelmatig geïnspecteerd. Dat levert op 17 juli een dode duif bewerkt met aldicarb op die in de duiker ligt.

Nadat ook nog een tip is binnengekomen dat B. vermoedelijk vergif bewaart in de boerderij van zijn moeder, wordt besloten om B. op 31 oktober buiten heterdaad aan te houden en een zoeking te verrichten in zijn woning en in die van zijn moeder. In de woning van B. worden twee verpakkingen met verboden bestrijdingsmiddelen aangetroffen en ook enkele dode Zwarte Kraaien en eendagskuikens. Verder levert de zoeking verboden munitie en een bolletjespistool op. De zoeking in de schuren van de moeder van B. levert een groot aantal verboden bestrijdingsmiddelen op waaronder parathion en aldicarb. Het verhoor van B. verloopt moeizaam. Hij blijft ontkennen vergiftigd aas te hebben gebruikt.

Op 28 december 2012 volgt de uitspraak in de zaak 'Bergmees' door de meervoudige kamer in Assen. S. wordt veroordeeld tot een taakstraf van 40 uur voor het uitzetten van Fazanten en het bezit van een geluiddemper en verboden munitie. B. wordt veroordeeld tot een taakstraf van 80 uur en een boete van 500 euro voor het gebruik en in bezit hebben van bestrijdingsmiddelen, het bezit van verboden munitie en het buiten de kluis bewaren van munitie. De jachtaktes van de heren zijn ingetrokken.

Het reeds genoemde veldonderzoek in 13 terreinen heeft ook nog geleid tot wat 'bijvangst'. Er werd vastgesteld dat er met name in Midden-Drenthe gejaagd werd op Fazanten in terreinen waar deze dieren voor het jachtseizoen niet voorkwamen. Ook werd geconstateerd dat de wonderbare fazantenvermeerdering samenviel met

bezoeken aan Drenthe van fazantenhandelaar Van H. uit Toldijk. Een onderzoek naar Van H. is overgedragen aan de NVWA. De provinciale groene handhavers maakten in drie gevallen proces verbaal op tegen jagers voor het uitzetten van Fazanten. Leuke ‘bijvangst’.

Het onderzoek ‘Legkip’

Aan het eind van de zomer van 2012 is gestart met het verder in kaart brengen van incidenten in Drentse jachtvelden. Dit gebeurde net als het jaar ervoor in nauwe samenwerking met Boa’s van de grote terreinbeherende organisaties (Het Drentse Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer) en enkele jachtopzichters. Het aantal door het RMT geïnventariseerde velden in Drenthe liep in de loop van de tijd op tot 58 stuks.

Eind september 2012 wordt op basis van ingewonnen informatie en in overleg met Justitie besloten om dit jaar alle aandacht te richten op “De Eese”. De Eese is een (ongeveer 1000 ha) groot particulier landgoed op de grens van Friesland, Drenthe en Overijssel. Ingewonnen informatie leerde dat er allerlei zaken geschieden die niet door de beugel kunnen: uitzetten van fazanten, eendenjacht bij putten waar ook gevoerd wordt, illegaal “lichtbakken” en het schieten en vangen van roofdieren. Op het Landgoed is een fulltime jachtopzichter (Boa) werkzaam. Van de man is bekend dat hij op een uiterst consequente manier toezicht houdt op het Landgoed.

Een onderzoeksteam wordt dit keer geformeerd uit leden van de RMT’s van Drenthe en IJsselland en een tiental Boa’s. Er wordt een aanvraag ingediend voor de inzet van BOB middelen. De aanvraag wordt gehonoreerd en resulteert in het aanleggen van een telefoon tap en het (met enige moeite) plaatsen van een bak op de dienstauto van de jachtopzichter. Verder moet er weer gebruik worden gemaakt van menselijke observaties. Daarvoor worden vooral de Boa’s ingezet.

Die observaties worden bemoeilijkt doordat de jachtopzichter uiterst nauwgezet controles uitvoert. Daarbij worden zelfs twee van “onze” Boa’s door hem geverbaliseerd omdat ze zich van het pad hebben begeven. Maar zonder geluk vaart niemand wel. Het lukt twee andere Boa’s om de jachtopzichter ongezien te betrappen bij het begraven van twee geschoten buizerds. Dit wordt zelfs op de gevoelige plaat vastgelegd. Het onderzoek resulteert in een ronde zaak tegen de jachtopzichter en diens handlanger. Daarvan zal, omdat de zaak nog onder de rechter is, op een later moment nader verslag worden gedaan.

Wat leren we van dit alles?

Over alle verdachten liepen al jaren lang verhalen over misstanden in hun jachtvelden en werden allerlei overtredingen vastgesteld, maar ze waren op de oude manier niet te ‘pakken’, hoewel dat vaak is geprobeerd. Het blijkt nu dat het wel degelijk mogelijk

is om iets te doen aan hardnekkige overtredingen van de Flora- en faunawetgeving. Dit vereist echter een uitgebreid en langdurig recherchematig onderzoek. Maar het resultaat is er dan ook naar. Bovendien is specialistische terreinkennis noodzakelijk, omdat, ondanks de mogelijkheid om in voorkomende gevallen BOB middelen in te zetten, vaak toch ouderwets posten in natuurterreinen noodzakelijk blijkt. De kennis en kunde om dat met vrucht te kunnen doen, is bij de politie slechts in zeer beperkte mate aanwezig. Daarom is de samenwerking met jachttopzichters/BOA's ook zo belangrijk. Zonder de inzet van deze mensen zouden de hier beschreven onderzoeken niet mogelijk zijn geweest. Ze hebben zich op de beslissende momenten bovendien weinig aangetrokken van werktijden en andere bureaucratische regels. De inzet van de BOA's zou niet mogelijk zijn geweest zonder toestemming van hun werkgevers. En ook hier ligt een probleem. Incidenteel is er veel te regelen, maar de inzet van BOA's op deze schaal is niet altijd mogelijk. Zeker niet nu met name bij Staatsbosbeheer de tering naar de nering moet worden gezet. De politie heeft veel van de BOA's geleerd; deze op hun beurt hebben de samenwerking als zeer nuttig ervaren en er hun kennis en kunde in opsporingszaken mee vergroot.

In de afgelopen drie jaar heeft het Drentse RMT een goede kennis opgebouwd over het reilen en zeilen in de jachtwereld. Het is verstandig om deze kennis op peil te houden. Maar ook dat vereist weer deskundige mankracht. En blijft die bij lopende samenvoeging van de RMT's van Groningen, Friesland en Drenthe beschikbaar?

Verder leidt een recherchematige aanpak ook tot allerlei, soms vertragende, procedures. Door sommige collega's binnen de politieorganisatie wordt vreemd aangekeken tegen het feit dat er zoveel energie en mankracht wordt gestoken in handhaving van de groene wetgeving; dat blijkt even wennen. Niet iedereen is bekend met het gegeven dat op overtreding van een aantal artikelen van de bestrijdingsmiddelenwetgeving en de Flora- en faunawet een straf van 6 jaar of meer is gesteld en dat daarop dus ook voorlopige hechtenis mogelijk is. Dat verklaart ook de mogelijkheid om BOB middelen in te zetten. Inzet van BOB middelen blijkt overigens nog niet zo simpel. Een telefoontap is vaak geen probleem, maar camera's zijn een schaars goed en bovendien is het gebruik ervan in het veld erg moeilijk. Een bakken gebruiken in bosgebieden vereist verder nogal veel terreinkennis.

Als dan in het verleden een dader van 'groene overtredingen' was opgepakt en verbaal was opgemaakt, kwam het nog wel eens voor dat de zaak bij Justitie strandde. De Flora- en faunawet en aanverwante wetten zijn weerbarstige materie. Bovendien volgt op een veroordeling automatisch het intrekken van de jachtakte. En dat staat voor sommige jagers ongeveer gelijk aan castratie. Dus worden voor de kleinste zaken dure advocaten ingehuurd. Men betaalt zelden of nooit een schikking. Gelukkig werden onze drie zaken voorgebracht door een gespecialiseerde Officier van Justitie bij het Functioneel Parket in Zwolle. Dat blijkt gegeven de veroordelingen te werken.

Summary

Dillerop R., Schipperijn J.A. & de Vries D.G. 2014. Several case studies of wildlife crime in Drenthe: investigations and prosecutions. De Takkeling 22: 60-67.

In this study, three investigations into the illegal persecution of raptors and other wildlife crimes in the province of Drenthe in 2009-12 are detailed.

The first case involved the finding of poisoned baits (sandwiches, shot Woodpigeons and corvids, baited with aldicarb) on an estate. Subsequent posting revealed two persons operating a trap cage, and a third person carrying a shotgun with cartridges with lead shot (illegal). The area was found to be littered with several more trap cages, a Pheasant pen and many more poisoned baits. Searches in the respective houses showed ammunition and a loaded rifle (both outside the safe), bottles with poison (5 kg of carbofuran, but also aldicarb and Bayer Morkit). The interrogation resulted in the admittance of the illegal use of trap cages, the illegal release of Pheasants and the illegal possession of poison and use of poisoned baits. Two suspects were sentenced to 240 hours of service to the community and 5 respectively 4 months of probation. Hunting licenses were revoked. Two owners with poisoned dogs should receive compensation.

The second case was one of 46 cases where illegal activities had been recorded in the field. Limited resources and time compelled to focus on a single case with 'certain' success in terms of prosecution. This one involved a hunting field near Assen, where monitored conversations and a beacon on the suspects' car (a military vehicle) indicated illegal activities. Subsequent monitoring and searches of the suspect's premises showed live Pheasants, illegal ammunition, a silencer and buckshot. A second suspect, in whose hunting field poisoned baits and illegal traps had been found, was videoed when placing twelve dead corvids in the field (baited with parathion); another bait (pigeon) found later contained aldicarb. A search of his house, and his mother's farm, revealed a large amount of pesticides, among which parathion and aldicarb, on top of dead corvids, day-old chickens, illegal ammunition and some more. The first person was sentenced to 40 hours of service to the community (illegal release of Pheasants, possession of silencer and illegal ammunition), the other to 80 hours of service and a 500 euro fine for having pesticides and illegal ammunition in possession. Both hunting licenses were revoked. This case incidentally ran into other illegal activities of related persons, like releasing Pheasants (which is illegal in The Netherlands), resulting in several charges.

A third case was related to 58 hunting incidents in Drenthe, accumulated in the course of the years. A gamekeeper on an estate with a long history of incidents was caught in flagrante delicto when burying two shot Buzzards. This case is still in court.

These prosecutions show that a focus on single cases, including a full deployment of men and means, is necessary to successfully bring to court and have convicted the perpetrators of wildlife crimes.

Adres: jan.schipperijn@home.nl